

РЭТРАСПЕКТЫЎНАЯ КАНВЕРСІЯ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ РЭСУРСАЎ У ІНФАРМАЦЫЙНЫМ ГРАМАДСТВЕ

*Бураўкін Аляксей Генадзьевіч, загадчык аддзела электроннай апрацоўкі
фондаў НББ*

Рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў – гэта навукова-вытворчы працэс пераходу да новага віду інфармацыйна-тэхналагічнага мадэлявання. Такі працэс ажыццяўляецца на ўзроўні пераўтварэння (традыцыйных) інфармацыйных мадэляў у адпаведныя новаму праграмнаму і апаратнаму забеспячэнням. Мэта яго – стварэнне ўмоў для надзейнага захавання і вольнага доступу да інфармацыі, зафіксаванай (раней) на базе састарэлай тэхналогіі. Актуальнасць праблемы рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў узрастае ва ўмовах станаўлення інфармацыйнага грамадства.

Інфармацыйнае грамадства мае наступныя вызначальныя рысы:

- блізкая да абсалютнай ступень распаўсюджання камп’ютэрнай тэхнікі (“камп’ютэр — у кожным доме”);
- роўныя магчымасці доступу і хуткага атрымання асобамі поўнай і дакладнай інфармацыі любога віду і прызначэння;
- роўныя магчымасці апэратыўнай камунікацыі паміж асобамі, устаноўамі незалежна ад іх дзяржаўнай прыналежнасці і тэрытарыяльнага месцазнаходжання;
- стварэнне і развіццё новых форм дзейнасці на аснове інфармацыйных тэхналогій, у тым ліку ў сферы творчасці, выхавання, адукацыі і г.д.;
- пераўтварэнне дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі на аснове тэхналагічнага спалучэння з камп’ютэрнымі сеткамі.

У інфармацыйным грамадстве рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў увасабляе адзін са сродкаў захавання культурнай спадчыны. Апошняя функцыя ажыццяўляецца ў дзяржаўных сістэмах комплексам інстытутаў, важнейшым сярод якіх з’яўляецца Нацыянальная бібліятэка. У сваю чаргу вырашэнне задач рэтраспектыўнай канверсіі для Нацыянальнай бібліятэкі істотным чынам уплывае на эфектыўнасць абслугоўвання чытачоў і карыстальнікаў.

Агульная схема рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў выглядае наступным чынам (схема 1):

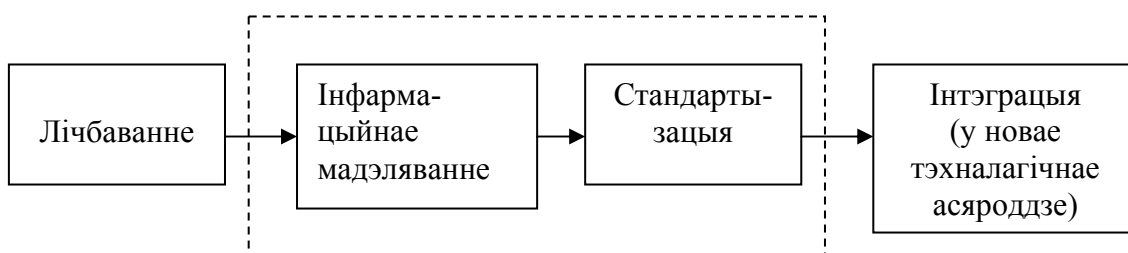

Схема 1.

Лічбаванне – “лічбавае мадэляванне”, стварэнне зыходнай камп’ютэрнай мадэлі для захавання “электроннага вобразу” аб’екта-арыгінала (сканаванне, фатаграфаванне і г.д.). Асноўныя праблемы ажыццяўлення вызначаюцца значнасцю аб’ёмаў лічбавання.

Інфармацыйнае мадэляванне – стварэнне структуры, адказнай за пошук “электроннага вобразу”. Прадугледжвае аналітычныя працэдуры, аўтаматызацыя якіх звязана з задачамі распазнання. Праблемы ажыццяўлення маюць фундаментальны характар.

Стандартызацыя – прывядзенне папярэдняй структуры ў адпаведнасць з інфармацыйнымі стандартамі прадметнай галіны. Мэта – стварэнне ўмоў для распаўсюджвання і інтэграцыі з іншымі рэсурсамі.

Інтэграцыя прадугледжвае працэдуры ўключэння мультымедычнай мадэлі аб’екта ў агульнае (новае) тэхналагічнае і праграма-тэхнічнае асяроддзе (банк звестак).

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі працэдуры рэтраспектыўнай канверсіі (ў шырокім сэнсе) прымяняюцца ў дачыненні карткавых каталогаў, рэдкіх і асабліва каштоўных друкаваных выданняў, гукавых запісаў на вінілавых дысках і магнітных лентях. Вялікія аб’ёмы канвертавання вызначаюць неабходнасць глыбокай аўтаматызацыі ўсіх этапаў працэдуры з мэтай паніжэння выдаткаў і скарачэння тэрмінаў для найхутчэйшай інтэграцыі, што ў сваю чаргу азначае забеспячэнне адзінага агульнага доступу карыстальнікаў да ўсіх разнастайных мультымедычных інфармацыйных рэсурсаў ў межах глабальнай аўтаматызаванай бібліятэчна-інфармацыйнай сістэмы. У той жа час лічбавыя мадэлі выкарыстоўваюцца для праектавання і стварэння новых інфармацыйных рэсурсаў, якія функцыянуюць незалежна ад інтэгральнага асяроддзя АБІС (тэматычныя рэсурсы на разнастайных носбітах (напрыклад, CD і DVD)).

Структура новастворанага аддзела электроннай апрацоўкі фондаў НББ адпавядае прыведзенай вышэй агульнай тэхналагічнай схеме.

Асноўныя функцыі аддзела:

- Навукова-метадычнае забеспячэнне ўкаранення і выкарыстання мультымедычных тэхналогій у дзейнасці НББ;
- Стварэнне, падтрымка і захаванне мультымедычных інфармацыйных рэсурсаў НББ;
- Першасная апрацоўка і захаванне электронных адлюстраванняў (копій) інфармацыйных рэсурсаў;
- Арганізацыя працэсаў лічбавання тэкставых, графічных, аўдыё- і відэадакументаў.

Да бягучых задач аддзела адносяцца наступныя:

- Ажыццяўленне навукова-даследчай работы па профілю аддзела (інфармацыйныя тэхналогіі ў разнастайных сферах дзейнасці, у першую чаргу – у культуры і мастацтве).

▪ Распрацоўка інфармацыйных мадэляў электронных дакументаў.

Схема 2.

- Распрацоўка метадычнага забеспячэння працэсаў стварэння і электроннай апрацоўкі дакументаў на аснове мультымедыйных тэхналогій.
- Рэтраспектыўная канверсія карткавых каталогаў.
- Падрыхтоўка арыгінал-макетаў тэматычных дыскаў.
- Сканаванне і першасная камп'ютэрная апрацоўка карткавых каталогаў.
- Лічбаванне тэкставых, графічных, аўдыё- і відэадакументаў.

Перспектыўныя задачы:

- Распрацоўка і стварэнне поўнатэкставых і графічных баз звестак.
- Распрацоўка і дызайн макетаў Інтэрнет-сайтаў з выстаўленнем мультымедыйных матэрыялаў.
- Вядзенне электроннага архіву Web-дакументаў.
- Стварэнне і вядзенне сховішча электронных копіяў дакументаў.

Структура аддзела ўключае 3 сектары:

- сектар электроннай апрацоўкі аўдыёвізуальнай інфармацыі;
- сектар тэхналогій захавання электронных дакументаў;
- сектар дызайну мультымедыйных рэсурсаў.

Інфармацыйныя рэсурсы на традыцыйных носбітах паступаюць у аддзел, дзе ажыццяўляецца лічбаванне і першасная апрацоўка. Створаныя электронныя вобразы на выхадзе ўключаюцца ў АБІС, сховішча электронных дакументаў, электронныя выданні (схема 2). Такая сістэма забяспечыць магчымасць аператыўнага доступу да інфармацыйных рэсурсаў НББ.